

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærer Heltid

Høst 2021

Åpen

Forfatter(e): Silje Tangen Gundersen

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer(e): 1392

Veileder(e): Kirsten Halle

Fagansvarlig: Marianne Ree & Sara Esmaeeli

Tittel: Musikk som verktøy for inkludering og medvirkning

Emneord:
BBLBAC_2
Bacheloroppgave

Side tall: s.4-29

+
Vedlegg/annet:
intervjuguide

Stavanger,

.....
dato/år

Sammendrag

Hensikten med denne oppgaven «Musikk som verktøy for inkludering og medvirkning» har vært å belyse hvordan barnehagelæreren bruker musikk i arbeidet med inkludering og medvirkning. I denne oppgaven har det blitt belyst hvordan barnehagelærere kan inkludere og la barna få medvirke i det musiske arbeidet gjennom å synge, danse og spille på instrumenter. I barnehagen møter man barn av ulike aldre, med ulike erfaringer og på ulike nivåer både fysisk, kognitivt og verbalt, og det er viktig at barna får medvirke i barnehagens daglige virksomhet utfra disse forutsetningene.

For å innhente informasjon til problemstillingen min foretok jeg intervjuer. Rekruttering av informantene ble gjort på bakgrunn av deres stilling og kompetanse som barnehagelærer. Funnene i besvarelsene ga en indikasjon på at barnehagelærerne hadde nokså likt syn på musikk og inkludering og hvordan dette blir utført i praksis for å inkludere alle og gi rom for medvirkning. Rammeplanen (2017) viser til at personalet skal motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, og en av konklusjonene i oppgaven viser til viktigheten ved at barnehagepersonalet utfordrer disse mulighetene i sin praksis.

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet av en barnehagelærerstudent ved Universitetet i Stavanger (UiS), som en avslutning på en 3-årig bachelorutdannelse. Oppgaven er skrevet gjennom høstsemesteret, og utgjør 15 av totalt 180 studiepoeng.

Jeg ønsker å takke foreldrene mine for å ha støttet meg gjennom hele utdanningen. Jeg vil også rette en stor takk til veilederen min som har svart på de mange spørsmål jeg har stilt og som på en god måte har oppmuntret meg i denne prosessen, samt informantene som stilte til intervju og bidro med gode svar.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	s. 5
2.0 Teori	s. 6-14
2.1 Musikk i barnehagen.	s. 6
2.2 Ferdigsanger.	s. 7
2.3 Musikalske grunnelementer.	s. 8-10
2.4 Inkludering.	s. 11
2.5 Sang og stemmebruk	s. 12
2.6 Musikk som kommunikasjon	s. 13
2.7 Medvirkning	s. 14
3.0 Metode	s. 15
3.1 Valg og utforming av metode	s. 15
4.0 Empiri	s. 16-22
4.1 Adferdsspørsmål	s. 16-19
4.2 Holdningsspørsmål	s. 20-21
4.3 Kunnskapsspørsmål	s. 21
4.4 Andre spørsmål	s. 21-22
5.0 Analyse	s. 23-27
5.1 Instrumenter og deltakelse	s. 23
5.2 Sang og stemmebruk	s. 24-25
5.3 Barns medvirkning	s. 25
5.4 Musikk som kommunikasjon- et felles språk	s. 26
5.5 Utforskning av musikken- grunnelementene og ferdig innspilt musikk	s. 27
6.0 Avslutning	s. 28
Litteraturliste	s. 29-30
Vedlegg	s. 31
Intervjuguide	s. 31

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven undersøker jeg hvordan barnehagelærere kan bruke musikk i arbeidet med inkludering og medvirkning. Jeg har valgt å spørre to pedagogiske ledere i to ulike barnehager om å være mine informanter. Videre har jeg brukt intervju som innsamlingsmetode for å høre om deres erfaringer fra praksisfeltet.

Musikk er og har alltid vært en stor del av meg, det å synge og danse er noe jeg har elsket siden jeg var liten. Musikk for meg er en måte å uttrykke følelsene mine på, og har hjulpet meg gjennom mange ulike situasjoner, både gode og vonde.

I forbindelse med barnehagelærerpraksis og jobb i ulike barnehager har jeg erfart at en kan bruke musikk i det pedagogiske arbeidet på ulike måter. Jeg erfarte at mange barnehageansatte brukte musikken for å skape fellesskap og inkludering i gruppen, og den ble også brukt for å skape glede, kreativitet og deltakelse hos ungene. Musikk ble brukt som et pedagogisk virkemiddel både i spontane og planlagte situasjoner.

I rammeplanen står det at ”I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barn anledning til utforskning, fordyping og progresjon” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 32). Videre står det i rammeplanen at barnehagen skal være en arena som skal legge til rette for at barna skal være sammen om de estetiske opplevelsene. Med de estetiske opplevelsene menes da alt fra sang, dans, musikk og kunst, til film og litteratur med mer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 32).

På bakgrunn av mine erfaringer ønsker jeg å se nærmere på inkludering og medvirkning ved bruk av musikk. Problemstillingen min blir dermed *Hvordan bruker barnehagelæreren musikk i arbeidet med inkludering og medvirkning?*

2.0 Teori

2.1 Musikk i barnehagen

Musikk blir kalt for følelsenes språk, og er et universalspråk man forstår på tross av språk- og kulturforskjeller. Musikk er et felles språk der alle kan kommunisere gjennom, uansett bakgrunn og begrensninger. Det kan være snakk om hvilket språk de snakker, hvor i verden de kommer fra, fysiske eller psykiske begrensninger, språklige begrensninger, etc.

Cristopher Small (2006) foreslår at man ser på musikk som en handling, istedenfor et objekt. Dette kaller han for «musicking». For Small innebærer dette begrepet alle handlinger som er knyttet til en musikalsk situasjon (Small, 2006, s.10). Begrepet er også tatt opp av Morten Sæther og Elin Angelo i musikkpedagogikk for småbarn (Sæther og Angelo, 2016), der de skriver at et slikt perspektiv på musikk gjør at man kan se musikk som noe mer enn et kunstverk, og at i barnehagen kan man skape et eget felles musikkrepertoar som overgår språklige og kulturelle barrierer når man gjør musikk sammen (Sæther og Angelo, 2016, s. 17-18). Poenget er altså å ikke se musikk som et objekt, men snarere som et verb, altså som handling. Musikk er noe vi gjør.

Musikkarbeidet i barnehagen bidrar til trivsel, glede og fellesskap. Musikkarbeidet kan oppfattes som en god måte å blant annet arbeide med språk eller sosial kompetanse på, samt å arbeide med følelser og opplevelser som ikke så lett lar seg formulere språklig.

2.2 Ferdigsanger

Ifølge Jon Roar Bjørkvold (1989) finnes det to andre former for spontansang; formler og ferdigsanger.

Ferdigsanger er tillærte sanger som de ofte først har hørt hjemme da foreldrene eller andre omsorgspersoner har sunget for dem, og som de fritt tar i bruk i ulike situasjoner.

Bjørkvold (1989) mener at barnet både synger på et ytre nivå og et indre nivå; barnet kan være lydproduserende, men også ta lengre pauser uten at det faller av flyten i kommunikasjonen med en nærpersion. Barnet kan fortsette å være med i sangen på et indre plan, synge inni seg, for så å fortsette sangen ved å lage lyd (Sæther & Angelo, 2016, s. 106).

Ifølge Sæther og Angelo (2016) vil ikke små barn synge de riktige ordene i hele sangen, men vil gjenkjenne sangen etter hvert som den blir sunget og da være med på det det kan. Sæther (2016) skriver at barnets musikk blir brukt på et senere tidspunkt som utgangspunktet til improvisasjon i barnets lek. Store barn viderefører denne sangen til mindre barn, men med andre tekster. Dette er et godt eksempel på oraloverføring som preger barnekulturen (Sæther & Angelo, 2016, s. 106).

2.3 Musikalske grunnelementer

Ifølge Sæther og Angelo (2016) er de musikalske grunnelementene materiale for å komponere musikk, og barnehagebarn bør få bli kjent med disse, da disse erfaringene vil utgjøre et viktig grunnlag for selv å skape musikk der de uttrykker opplevelser, tanker og følelser. De musikalske grunnelementene er lyd og bevegelse, som igjen består av ulike bestanddeler som klang, dynamikk, tonehøyde, rytme, tempo, tekstur og form (Sæther & Angelo, 2016, s. 25-26). Jeg vil nå ta en kort gjennomgang av hovedelementene presentert over.

Klang

Klang og tonehøyde sier noe om selve lyd kvaliteten i det vi oppfatter. Dette kan vi grovdele i tonehøyde, klangfarge og samklang. Tonene kan både være lyse og mørke, og vi kan gjerne snakke om en skala med toner som varierer fra mørkt til lyst. Tonene består av ulikt antall svingninger som øret kan oppfatte. Hurtige svingninger gir lyse toner, mens mindre hurtige svingninger gir mørke toner.

Samklang skjer når vi legger flere toner oppå hverandre, og det finnes ubegrenset muligheter for kombinasjoner. Ved å kombinere tonehøyde med rytme får vi melodier.

Klangfarge er det karakteristiske ved lyden som gjør at vi kan kjenne den igjen. Etter gjentatte lyderfaringer kan vi for eksempel kjenne igjen ulike instrumenter, eller ulike personers stemme. Vi utvikler etter hvert en indre forestilling om lyd som vi kan framkalle, disse lydene kan vi forestille oss uten å høre dem der og da. Allerede i fosterstadiet sanser barnet klang og rytme, dette er noe av det første barnet sanser. Barnet kan kjenne igjen mors stemme, altså klangfargen, men også den karakteristiske rytmen og dynamikken hun måtte ha i sitt talespråk. Barnet har en viss medfødt kompetanse til å diskriminere klang – et viktig utgangspunkt for musikalsk, språklig og sosial utvikling (Sæther & Angelo, 2016, s. 26-27).

Tonehøyde

Med tonehøyde menes tonenes plass innenfor et register fra dype til lyse toner. Når vi setter sammen ei tonerekke der tonene har forskjellige tonehøyde og kombinerer dette med rytme, får vi en melodi. En sang oppstår når vi varierer tonenes lengde i forhold til teksten.

En trinnvis stigende rekke med toner kaller vi en skala (trapp) (Sæther & Angelo, 2016, s. 31).

Dynamikk

Dynamikk handler om forandringer i lydstyrke, og det kan varieres mellom sterkt og svakt, men også gjennom glidende overganger. Vi skiller mellom terrassedynamikk, som betegner variasjoner mellom enten svakt eller sterkt, og crescendodynamikk, som handler om gradvise endringer mellom sterkt og svakt. Dynamikk er et element som påvirker, og påvirkes av, de andre musikkelementene. Eksperimentering med lyd i forhold til dynamikk gir erfaringer i hvordan dynamikken virker på opplevelsen (Sæther & Angelo, 2016, s. 28).

Rytme

Rytme er en ordnet rekke av skiftende impulser, der lange og korte toner samt pauser utgjør de viktigste faktorene i rytmeoppfatningen. I tillegg vil betoning, altså et ekstra trykk på tonen, være en betydning for rytmefølelsen. Rytmen kan sies å være selve motoren i musikken. Spedbarn får erfaring med rytme allerede før de er født, gjennom mors bevegelser og hjerterytme. Denne erfaringen gir trygghet hvis vi vugger barnet til en rytmisk sang.

Gjentakelser av samme rytmemotiv kalles ostinat, dette kan spilles samtidig med sangen og fungere som akkompagnement (Sæther & Angelo, 2016, s. 33-34).

Puls

Puls kalles gjerne grunnrytmen og er det jevne, repeterende slaget. Avstanden mellom pulsslagene endrer seg med tempo. Pulsen er i bevegelse med hensyn til pust og variasjon i utførelse. Takt og puls er ikke det samme. I motsetning til puls, oppfattes takt som fastere og jevnere (Sæther & Angelo, 2016, s. 36).

Tempo

Tempo handler om hastigheten i musikken, og motpolene er henholdsvis hurtige og langsomme. Det varieres mellom plutselige og gradvise endringer i tempo. En gradvis økning i tempo skaper ofte spenning, spesielt hvis det kombineres med økende styrke. Vi skiller mellom *accelerando*, som er en gradvis økning i tempo, og *ritardando*, som er et gradvis avtakende tempo.

Barns bevegelse til musikk formes i stor grad ut fra tempo. Tempoet visualiseres og kan føles gjennom bevegelsene (Sæther & Angelo, 2016, s. 36-37).

Tekstur

Tekstur dreier seg om hvordan musikken er vevd sammen. Å variere mellom solo (alene), duetter (to og to) og tutti (alle samtidig), sier noe om tekturen i musikken. Visuelt ser en dette tydelig i et notepartitur (Sæther & Angelo, 2016, s. 39).

Form

Form utgjør selve strukturen i musikken. Vi får en forståelse for hvordan musikken er bygd opp, gjennom gjentakelser og kontraster. Variasjoner i tempo og dynamikk i musikkens ulike deler viser formen tydelig.

En sang har ofte både vers og refreng, og variasjoner mellom hvem og hvor mange som synger vers og refreng, kan fremheve sangens form. I barnehagen synges det mange sanger som det er lagt bevegelser til. Faste bevegelser til ulike deler av sangen visualiserer formen.

Kontrastene lyd og stillhet er viktige motpoler i formoppfattelse. Stillhet før og etter en musikkaktivitet er viktig for musikkopplevelsen. Bruk av kontraster innen dynamikk, tonearter og tempo hjelper oss til å oppfatte formen i et musikkstykke (Sæther & Angelo, 2016, s. 39).

2.4 Inkludering

Rammeplanen (2017) påpeker viktigheten av inkludering, og ettersom Rammeplanen er et av barnehagens styringsdokumenter, er barnehagene i Norge forpliktet til å jobbe med dette.

Inkludering kan forstås som en slags sosial tilhørighet, og det å få være en del av et fellesskap. Inkludering innebærer dermed at man skal få like muligheter til å delta uansett forutsetninger. Inkludering er et sentralt område for kvalitet, og det at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende fellesskap, bidrar til kvalitetsutvikling i barnehagen.

Morken (2015) mener at inkludering er en oppgave som både er politisk og pedagogisk. Vi som pedagogiske ledere har dermed et ansvar for å skape et inkluderende miljø i barnehagen. Det handler i denne sammenheng, ifølge Morken, om å gjøre skillet mellom mennesker i samfunnet mindre. Det handler også om å kunne leve sammen og ha gjensidig respekt for hverandre. Uavhengig av at vi alle er forskjellige skal et inkluderende miljø være et sted hvor alle føler at vi er likeverdige og føler tilhørighet i samfunnet. Det er akkurat dette som er hovedmålet til barnehagen (Morken, 2015, s. 2).

Det finnes ingen klare fasitsvar på hvordan man best jobber med inkludering i barnehagen, men det forskningen forteller oss er at inkludering ikke bare skal handle om at barna skal være fysisk til stede i samme miljø, men at det også dreier seg om at barna selv skal oppleve en følelse av tilhørighet og sosial inkludering i gruppen (Vandli, 2021).

Ifølge Sjøvik (2014) skal alle barn, i en inkluderende barnehage, ha rett til å delta i musikkaktivitetene ut fra sine forutsetninger. Det betyr at barnehagen må kunne legge til rette for den enkelte. Det handler om tilpasninger, nivå, ferdigheter og å kunne se utviklingsmulighetene (Sjøvik, 2014, s. 282).

Når barn møter musikk i barnehagen, er det gjerne i sosiale sammenhenger slik som samlingsstunder og i garderoben. Barn har da muligheten til å oppleve at musikk kan gi fellesskapsfølelse (Sjøvik, 2014, s. 285).

2.5 Sang og stemmebruk

Stemmeskam

Ifølge Kulset (2018) ble begrepet konstruert av Tiri Bergesen Schei. Stemmeskam er enkelt sagt at man er flau over sangstemmen sin, at man diskvalifiserer seg selv, at man selv har avgjort at man ikke har en fin sangstemme, at man helst vil synge uten at andre voksne kan høre en, og så videre. De følelsene som man da kjenner på, er knyttet til følelsen av skam. Skammens iboende følelser er blant annet frykten for å dumme seg ut eller føle seg latterliggjort. Siden skammens natur er «å gjemme», lar vi altså være å synge heller enn å ta risikoen på å dumme oss ut. Schei sier at på denne måten kan stemmeskam ødelegge for «musikalsk utfoldelse, gi uhelse, og rokke ved selve grunnmuren i subjektiviteten». Det er med andre ord redselen for ikke å synge fint nok som stopper oss fra å synge, eller som gjør at vi synger så lavt vi bare kan. Det å frata seg selv muligheten til å synge, kan faktisk rokke ved livskvaliteten og dermed ved vår egen helse. Det er sårt at noe som er en så direkte del av oss selv som vår egen stemmelyd, er diskvalifisert, stygg, noe å skamme seg over. Omvendt er det godt å kunne kaste seg ubekymret ut i allsang med medmennesker, kjenne på de urgamle kreftene som kommer i spill, og være en del av noe som er større enn summen av delene (Kulset, 2018, s. 89-90).

2.6 Musikk som kommunikasjon

Rammeplanen (2017) påpeker at barnehagen, i arbeidet med fagområdet *Kommunikasjon, språk og tekst*, skal bidra til at barna leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord, og at personalet skal oppmuntre barna til å gjøre det (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 30).

Musikk er kommunikasjon og språk. Sanger, rim og regler brukes bevisst i barnehagen for å fremme språkutviklingen til barna. I musikken er det rytme, språklyder og struktur – viktige elementer for å utvikle et godt språk. I en barnehage med mange kulturer og nasjonaliteter, kan musikk være et felles språk som alle kan føle seg hjemme i (Inforegi, 2019). Ifølge Kibsgaard og Kanstad (2015) trenger vi ikke å forstå sangteksten når vi synger. Vi trenger heller ikke å gjøre oss forstått. På samme måte trenger vi heller ikke å forstå hva de andre vi synger sammen med, uttrykker språklig sett. Det er ikke semantikken som er viktigst, men prosodien. Når vi synger sammen kan alle delta på lik linje. Lyder og bevegelser hermes, og alle er med på spillereglene (Kibsgaard & Kanstad, 2015, s. 85).

Studier av ett og to år gamle barn i småbarnsavdelinger har vist at de forstår hverandres hensikter og mening i fellesleker gjennom sansene og kroppslig samspill snarere enn gjennom verbale samtaler (Haugen, Løkken, & Röthle 2005; Fink-Jensen, 2006, s. 64ff.). Det er altså naturlig for barn å kommunisere med hverandre kroppslig og sanselig, og ved ett-til-to årsalderen har barn en stor bagasje av estetisk kommunikativ erfaring. I barnehagen og i hverdagen generelt oppstår det mange situasjoner der barns estetiske uttrykk inspirerer andre barn og bidrar til kontakt, samspill og fellesaktiviteter. I slike situasjoner er det viktig at man som voksen er oppmerksom på å støtte barns kroppslige og verbale initiativ og utspill (Kjær, 2018, s. 91).

2.7 Medvirkning

Barns medvirkning har en stor plass i barnehagen, og det henvises til både rammeplan for barnehagen, barnehagelov, grunnlov og FNs barnekonvensjon om barns rett til å medvirke i egen hverdag. (Heger, 2018).

I denne sammenheng betyr det at barnehagen skal legge til rette for, og oppmuntre til, at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal kunne erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. I praksis betyr det at de voksne i barnehagen må legge til rette for å involvere barna i det som skjer. Heldigvis sier Rammeplanen (2017) også at barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Den sier også at barna ikke skal overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta. Og dette må de voksne ivareta (Heger, 2018).

Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Den sier også at alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode og informanter

For å innhente tilstrekkelig informasjon for å belyse problemstillingen min, foretok jeg intervjuer. Jeg valgte å bruke kvalitativt intervju som metode for innhenting av datamateriale, på bakgrunn av at jeg ønsket en bredere forståelse av praksisen om bruk av musikk for å inkludere alle i fellesaktiviteter i de ulike barnehagene og avdelingene. Dalland viser til at ved bruk av kvalitativt intervju handler det om å gå i dybden. Dalland påpeker også at det kan være sentralt å stille utfyllende spørsmål slik at en kan få en dekkende beskrivelse fra den som er intervjuet (Dalland, 2017, s. 68).

Jeg valgte å ta i bruk en strukturert intervjuform, der spørsmålene er presentert i en bestemt rekkefølge og der spørsmålsformuleringene er utarbeidet på forhånd. Denne strukturen valgte jeg på bakgrunn av at det blir lettere og enklere for meg i ettertid å sammenligne og klassifisere de svarene jeg får fra informantene.

Løkken og Søbstad (2013) har basert seg på Pattons ulike måter å stille spørsmål på og strukturere disse på. Dette var til god hjelp og jeg valgte dermed å sette opp flere typer spørsmål; adferdsspørsmål, holdninger/verdier, og kunnskapsspørsmål. Adferdsspørsmålene knyttes til hva informanten gjør eller har gjort, altså hvilke erfaringer de bærer på. Holdninger/verdier knyttes til hva informanten anser som viktig. Kunnskapsspørsmål går på å avdekke hvor mye informasjon informanten har om ulike emner (Løkken & Søbstad, 2013, s. 110).

4.0 Empiri

Intervjuet består av 13 spørsmål som er fordelt på 4 kategorier; adferdsspørsmål, holdningsspørsmål, kunnskapsspørsmål og andre spørsmål som ikke passer inn under de tre førstnevnte kategoriene. Dette er en måte å organisere spørsmålene på, men svarene faller ofte inn under flere av kategoriene. Informant A jobber på storbarnsavdeling i en barnehage, mens Informant B jobber på småbarnsavdeling i en annen barnehage.

4.1 Adferdsspørsmål

5. Hvordan vil du beskrive deg selv og din rolle i musikkaktiviteter?
6. Kan du si noe om hvordan du uttrykker deg musikalsk i samspill med barna?
8. I hvilke sammenhenger eller aktiviteter gjennom dagen/uken bruker du musikkfaget?
9. Når du skal legge til rette for en musikkamling, hva legger du vekt på da? Hvilke forventninger har du til barna?
10. Hvilke elementer/metoder tar du i bruk i musikkaktiviteter?
11. Hvilke sanger og instrumenter velger du? Hvorfor?
12. Kan du fortelle om en musikkamling som har gått bra og en musikkamling som har gått dårlig? Hva tenker du kan være årsaken til dette?
13. Dersom du har jobbet på både småbarnsavdeling og storbarnsavdeling, hva har da vært de største utfordringene når du har jobbet med inkludering gjennom musikk? Hvordan har du håndtert disse utfordringene?

Da jeg spurte informantene om hvordan de ville beskrive seg selv og sin egen rolle i musikkaktiviteter svarte de begge at de bruker mye musikk og sang. Informant A forteller at hun føler seg veldig musikalsk av og til og bruker mye sang hjemme med datteren på seks år. Hun forteller videre at de har et eget musikalrom hjemme, som da er kjøkkenet, der de synger sammen om hva de tenker og føler. Hun forteller også at hun bruker veldig mye sang inne på avdelingen, mye spontant for hun merker at barna synes det er kjekt. Også på ettermiddagene når jeg ser at barna begynner å bli trøtte, så er det godt å bare sette seg ned og synge litt, legger hun til. Informant B forteller at hun bruker musikken veldig naturlig og at hun ser at personalet også blir litt påvirket av det på den måten at de selv blir mer med.

Hun tenker at de blir påvirket av måten hun tør å bruke musikken naturlig i alle aktiviteter og at hun tør å improvisere og tør å lage sanger og rytmer. Jeg ser at de tør mye mer da og det er kjekt, jeg ser på det som noe jeg setter veldig høyt, legger hun til.

Videre spurte jeg informantene om de kunne si litt om hvordan de uttrykket seg musikalsk i samspill med barna. Informant A ga meg ikke et godt svar på dette spørsmålet, mens Informant B svarte at hun bruker mye forskjellig toneleie, ikke bare i sangen men også når hun snakker med barna, spesielt de minste. Hun sier at hun gjør dette både bevisst og ubevisst. Spesielt nå som jeg har fått mer kompetanse om det, har jeg blitt litt ekstra oppmerksom på hvordan jeg toner meg inn på de minste barna, jeg snakker til dem på en annen måte, nesten litt musikalsk, legger hun til.

Da jeg spurte informantene om i hvilke sammenhenger og hvor ofte de brukte musikkfaget gjennom dagen og uken, svarte de begge at de brukte musikken gjennom hele dagen, når som helst og hvor som helst. De begge svarte videre at de brukte sang til enhver situasjon og nevnte situasjoner slik som rydding, når de skal samle seg, når de står i kø for å vaske hender, når de venter på å få spise, i samlinger, samt påkledning. Informant B forteller også at hun bruker sang i stellesituasjoner, og at de, på stellerrommet, har egne bilder med sanger på veggene som de kan ta i bruk, og at bildene er litt inspirasjon til de andre også og at det kan bidra til at de bruker sangen litt mer aktivt i samspill med barna. Med en gang jeg begynner å synge føler jeg at jeg når mye mer inn og det er lettere for barna å forholde seg til. Jeg har sett av erfaring at det å synge når vi f.eks venter på tur for å vaske hender gjør det litt lettere for barna, legger hun til.

Videre spurte jeg informantene om hva de legger vekt på når de skal tilrettelegge for en musikkamling, hvilke metoder/elementer de tar i bruk og hvilke sanger og instrumenter de velger. Informant A svarte at de stort sett ønsker å ha barna i mindre grupper, så langt som det lar seg gjøre, og at de da ønsker å kun ha med seg noen få instrumenter som de legger fokus på.

Videre forteller hun at de, i det siste, har hatt mye fokus på vokaler og at de kan synge vokalene, og at de også har hatt mye fokus på dynamikk. Ellers har vi brukt sangkofferter med bilder, hjul med bilder som barna har fått snurret rundt på, vi har latt barna få velge sanger, noe som gir mulighet for at barna kan få delta.

Stort sett ser du at de fleste ønsker å delta, men det er jo noen barn som ikke vil eller tør og da presser vi de ikke. De skal heller få lov til å stå litt på sidelinjen, f.eks ved vinduet dersom de er på musikkrommet, legger hun til. Informant B svarte at hun legger vekt på at alle skal bli inkludert i fellesskapet. Hun forteller videre at hun gjerne har konkreter og sånn, men at hun er veldig åpen for barnets uttrykk og tar tak i det der og da dersom det er et barn som uttrykker noe underveis i samlingen. Hun påpeker viktigheten av å ta tak i slike impulser med en gang de oppstår og forteller at det er viktig for henne med barns medvirkning. Videre forteller hun at hun prøver å variere innholdet og utformingen av musikksamlingene og utfordrer personalet til å også ha samlinger selv om de gjerne synes det er utfordrende og vanskelig. Hun prøver å hjelpe dem til å presse seg selv og lar de få ha det i gjerne litt mindre grupper for å gjøre det lettere å gjennomføre.

Når det gjelder sangvalg og instrumenter i sangsamlingen er begge informantene enige om at bruk av instrumenter og konkreter er noe som fenger barna veldig. Informant A forteller at hun bruker trommer til å banke antall klapp som det er stavelser i barnas navn, for da blir barna kjent med stavelsene, takten og rytmen i språket, men spesifiserer ikke andre instrumenter hun tar i bruk. Hun forteller at når det gjelder sangvalg så bruker hun mye av de sangene hun lærte på studiet i Kristiansand. Informant B forteller at hun bruker mye gitar, og at hun bruker gitaren for å supplere med i samlingen og skape engasjement hos barna. Hun bruker også triangel, spesielt når barna skal «reise til eventyrland». Hun bruker triangelet som et symbol, og bruker det kun til dette, og slår på triangelet tre ganger. Tre slag på triangelet skaper felles fokus og barna vet hva som nå skal skje. Hun bruker også andre instrumenter, f.eks trommer. Trommene bruker hun mye til rim og regler og lek med rytme. Ellers bruker hun andre objekter som er innenfor rekkevidde, f.eks ute kan hun bruke pinner og bøtter, noe som Informant A også forteller om.

Da jeg spurte informantene om de kunne fortelle om en musikksamling som hadde gått dårlig og en som hadde gått bra og hva de tenker kunne vært årsaken til det, fortalte de om to helt forskjellige samlinger; Informant A forteller at i den samlingen som gikk dårlig måtte hun ha en samling som hun selv ikke hadde planlagt. Dette var i starten av et nytt barnehageår på småbarnsavdeling og hun kjente ikke barna fra før av og visste ikke helt hvilket forhold de hadde til musikk. Hun hadde ikke så godt kjennskap til samlingen hun skulle ha og var dermed ikke helt klar for å ha den.

De eldste hadde erfart samling før og klarte å være med, mens de yngste syntes ikke innholdet var spennende og de reiste seg dermed opp og gikk fra samlingen. Hun følte det ble smålig kaotisk og følte at hun ikke fikk gjort en like bra jobb som hun kunne ha gjort dersom det var hennes egen samling. Informant B forteller at i den samlingen som gikk dårlig så var hun ung og ganske ny i barnehageyrket. Hun hadde altfor stort fokus på å prestere perfekt og å synge fint når hun skulle ha samling, spesielt overfor de andre voksne. Hun grudde seg dermed veldig til å ha samlinger, og hun følte det var flere samlinger som ikke fenget barna. Hun tenker at årsaken til dette er fordi hun var så selvkritisk og tenkte hun skulle prestere så bra, at det var noe som begrenset henne veldig og at det da også påvirket barna.

I en samling som gikk bra derimot, forteller Informant A at hun hadde en samling med ballonger inne på musikkrommet. Her spilte de Dovregubbens hall og brukte ballongene til å kjenne vibrasjonene fra musikken. Hun tenker at årsaken til at denne samlingen gikk så bra var fordi de voksne også syntes det var gøy og at barna var ivrige. Informant B forteller at hun hadde et eventyr om Bukkene bruse. Hun følte at hun klarte å lage en god magisk stemning der alle barna var veldig aktivt deltakende, engasjerte og fanget i det, noe hun tenker kan begrunnes med seg selv. Hun tenker at det at hun selv klarte å gi seg 100% inn i eventyret og være trygg på det er grunnen til hvorfor samlingen gikk så bra.

Til slutt spurte jeg informantene om hva de største utfordringene har vært på storbarnsavdeling og småbarnsavdeling i arbeidet med inkludering gjennom musikk, noe Informant A svarte med å få de yngste barna til å sitte i ro og til å være med, og de eldste barna å få dem til å vente på tur, og Informant B svarte med prestasjon på både småbarnsavdeling og storbarnsavdeling, det å prestere perfekt i samling. Informant B synes at personalets holdninger har veldig mye å si i den grad at barna gjenspeiler seg i personalets stemmeskam. Personalets holdninger påvirker jo også hvordan barna blir inkludert.

4.2 Holdningsspørsmål

2. Hvilket syn har du på musikk og inkludering i barnehagen?
3. Hvorfor er det viktig for deg å implementere musikkfaget i det pedagogiske arbeidet med barna?
4. Hvilke kriterier må til for at barna skal få en god opplevelse av å uttrykke seg musikalsk og være deltakende i musikkaktiviteter?

Da jeg spurte informantene om hvilket syn de hadde på musikk og inkludering i barnehagen svarte de begge at de har et positivt syn på disse to og synes det er veldig viktig. Videre drar de frem at man kan inkludere barn som gjerne ikke har godt språk fra før av gjennom musikken. Informant A legger til at musikken kan være noe de har til felles sammen, og Informant B legger til at musikk er noe som bidrar til et fellesskap der du møtes i musikken, der alle er inkludert på tross av barrierer som f.eks språk. Informant A påpeker at musikk ikke bare er lyd, men at det også er mye bevegelser, samt visuelt.

Videre spurte jeg informantene om hvorfor det var viktig for dem å implementere musikkfaget i det pedagogiske arbeidet med barna. Informant A svarte da at det var viktig fordi barna kan øke ordforrådet sitt og at de lærer rytmen i språket, noe som også er en viktig del av språkutviklingen, men også at det var viktig på grunn av samholdet de skaper, det å bare kunne sette seg ned å synge sammen. Ute, hvis det er f.eks pøsregn og barna er litt sånn at de ikke har lyst til å være ute så kan du samle dem inn under halvtaket å gjerne ha musikk på og barna kan synge med, synge sanger selv og ha litt sangleker. Da ser du at barna kommer inn og det løfter humøret, og det er veldig godt å se, legger hun til. Informant B svarte at det var viktig fordi hun har sett og erfart at barna tar ting mye lettere gjennom musikken, og at man kan gjøre alt mye mer lystbetont når man synger. Hun mener at musikk gjennomgår i alt.

Da jeg spurte informantene om hvilke kriterier som må til for at barna skal få en god opplevelse av å uttrykke seg musikalsk og være deltakende i musikkaktiviteter, svarte Informant A med at hun tenker at det må være voksne som er påkoblet, tilstede og at de ser hvert enkelt barn at dette er noe barna mestrer, samt at barna får prøve selv. Det at du har lagd deg et lite repertoar av sanger og sangleker som du kan og kjenner veldig godt som du da kan bruke, løfter det veldig. Du må rett og slett bare være litt forberedt, samtidig som å være påkoblet, legger hun til.

Informant B svarte med at det er veldig viktig å bruke musikken aktivt, at du er en god rollemodell som bruker musikk mye og som tør å improvisere, samt at du oppfordrer barna til å være med. Det handler altså litt om hvordan du er, hvordan du er vil påvirke barna og hvordan deres musikalitet vil føles uansett hvilken stemme du har, legger hun til.

4.3 Kunnskapsspørsmål

1. Kan du si noe om din kompetanse i musikkfaget? Hvilken bakgrunn har du?

Da jeg spurte informantene om hvilken kompetanse de hadde i musikkfaget og hvilken bakgrunn de hadde, svarte de begge at de er veldig glad i musikk, har et godt forhold til musikk, og personlig har mye erfaring med det. Informant A trekker frem at hun kommer fra en nokså musikalsk familie, og Informant B trekker frem at hun har lært å spille gitar på egenhånd og har akkurat skrevet Bacheloroppgave om musikk selv, og synes det er kjempespennende, samt at hun har mye erfaring med musikk, sang og instrumenter fra foreldrenes side. Jeg forbinder musikk med trygghet og glede, og at man samles i et fellesskap, legger hun til.

4.4 Andre spørsmål

7. Engasjerer/inspirerer barna deg i musikkfaget? Kan du si noe om hvordan og hvorfor?

Da jeg spurte informantene om barna engasjerer og inspirerer dem i musikkfaget, svarte de begge ja, ingen tvil om det. Informant A forteller at hun mange ganger ser at barna ønsker å være med eller at de kommer med forslag til sanger som de selv ønsker å synge. Hun forteller videre at barna gjerne kan begynne å lage litt rytmer med klossene de har inne på avdelingen og at det kan invitere til rytmelek. Ute kan barna gå 17.mai tog og tromme på bøtter og synge, også holder de gjerne en pinne og later som det er en trompet. Akkurat det er veldig inspirerende å ta videre og jeg kan bruke det i musikkksamlinger senere når jeg ser hva barna interesserer seg for og leker med, legger hun til.

Informant B forteller, etter sin egen kompetanse fra studiet, at hun mer og mer har lært å se bak barna, altså hva som er musikalsk. Da har hun lagt merke til at det er mye mer som faktisk er musikk, musikalske uttrykk som hun egentlig ikke har tenkt er det. Så hun har på en måte lært at f.eks når barna sitter å etterligner hverandre ved bordet så er det et musikalsk uttrykk. Dette inspirerer henne til å på en måte ta tak i det og så bygge videre på det. Hun er veldig opptatt av at når hun ser at barna f.eks begynner å synge litt eller lage litt lyder, prøver hun å gi litt næring til det. Hun mener det er viktig å være litt observant på det. Hun forteller at hun ikke var så observant på det før utdanningen.

5.0 Analyse

I denne delen vil jeg se på forhold mellom teori og empiri. Jeg vil gå strukturert til verks for å tydeliggjøre funnene og drøfte problemstillingen min ved å implementere svar fra informantene med støtte fra teorien.

5.1 Instrumenter og deltakelse

Ved bruk av akkompagnement kan du fenge barna på en helt annen måte enn du kan ved bare bruk av sang. Akkompagnementet er noe du supplerer med i sangsamlingen og som skaper engasjement hos barna. Dette er også noe Informant B selv har sett gjennom erfaring. Hun har erfart at selv om hun ikke kan så mange grep på gitaren, så fenger det likevel barna. Hun mener at det er viktig at barna får kjennskap til musikkinstrumenter. Begge informantene mine forteller at de bruker instrumenter og at de bruker litt forskjellige instrumenter i musikkarbeidet, da spesielt i sangsamlinger. Informantene har både brukt instrumentene selv, men også latt barna få lov til å velge og prøve ut. I sangsamlinger har de begge brukt mye trommer, Informant A har brukt trommene til å banke antall klapp som det er stavelser i barnas navn og Informant B har brukt trommene mye til rim og regler og lek med rytme. Informantene har også tilbudt barna en rekke av instrumenter som barna har fått velge ut selv.

Rammeplanen (2017) sier at opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 32).

Informantene mine har lagt vekt på at alle skal få delta i musikkaktiviteter og bli inkludert i fellesskapet. De forteller videre at de oppfordrer barna til å delta og gir dem mulighet for det. De lar barna få velge sanger og instrumenter som de selv har lyst å synge og spille på. Informant A påpeker viktigheten av å la barna få prøve selv. Informant A forteller at stort sett ser hun at de fleste ønsker å delta, men at det er noen barn som ikke tør eller vil, og da presser de dem ikke og lar dem heller få stå litt på sidelinjen. Informant B forteller også at det ikke er alle som er like aktivt deltakende, og begrunner dette med at barna har veldig ulike personligheter. Hun tenker at de barna som er mer rolige er gjerne med allikevel ved å observere og ser rundt seg. De er tilstede og påkoblet, de viser det gjerne bare ikke verbalt og fysisk. Hun ser at alle barna følger med.

5.2 Sang og stemmebruk

Vist (2014) sier at det viktige er å tilrettelegge for musikalsk aktivitet gjennom hele barnehagehverdagen, ikke bare i samlingsstund, men også i en til en situasjoner. Dette er noe som kan knyttes opp til det mine informanter forteller angående bruk av musikk og sang i barnehagen. De begge forteller at de bruker musikk til en hver situasjon, både planlagt og spontant, noe som kan begrunnes med deres personlige erfaring og positive syn på musikk. De forteller at de bruker mye musikk i overgangssituasjoner, men også på ettermiddagen når de ser at barna gjerne er litt trøtte og slitne. Informant B trekker frem at hun også bruker mye musikk i læringssituasjoner fordi hun har sett av erfaring at det er gjennom musikk barna lærer mest, at gjennom musikk kan du gjøre alt mye mer lystbetont. Informant A forteller at du kan løfte humøret veldig ved å synge, og det skaper samhold der alle er del av fellesskapet uansett forutsetninger. Musikk blir kalt for følelsenes språk, og er et universalspråk man forstår på tross av språk- og kulturforskjeller.

Cristopher Small (2006) foreslår at man ser på musikk som en handling, istedenfor et objekt. Dette kaller han for «musicking». For Small innebærer dette begrepet alle handlinger som er knyttet til en musikalsk situasjon (Small, 2006, s. 10).

Musikkarbeidet i barnehagen bidrar til trivsel, glede og fellesskap. Musikkarbeidet kan oppfattes som en god måte å blant annet arbeide med språk eller sosial kompetanse på, samt å arbeide med følelser og opplevelser som ikke så lett lar seg formulere språklig.

Informant B forteller om hvordan personalets holdninger ovenfor sang og stemme påvirker barna, og hvordan kritikk ovenfor sin egen stemme har begrenset henne i samlinger, spesielt når hun var ung og ny i barnehageyrket. Hun forteller at hun utfordrer personalet til å også ha samlinger, selv om de synes det gjerne er litt vanskelig og tøft. Hun synes personalets holdninger har veldig mye å si fordi barna gjenspeiler seg i disse holdningene, enten om de er gode eller dårlige. Personalets holdninger ovenfor sin egen stemme holder dem tilbake fra å ha samlinger selv. De tør rett og slett ikke å ha samlinger fordi de føler det er så mye fokus på å prestere perfekt. Dette har ført til at det av og til ikke har blitt samlinger, noe hun synes er trist. I denne sammenheng kan vi dra frem begrepet *stemmeskam*, som ble konstruert av Tiri Bergesen Schei. Stemmeskam er enkelt sagt at man er flau over sangstemmen sin, at man diskvalifiserer seg selv, at man selv har avgjort at man ikke har en fin sangstemme, at man helst vil synge uten at andre voksne kan høre en, og så videre.

De følelsene som man da kjenner på, er knyttet til følelsen av skam. Skammens iboende følelser er blant annet frykten for å dumme seg ut eller føle seg latterliggjort. Siden skammens natur er «å gjemme», lar vi altså være å synge heller enn å ta risikoen på å dumme oss ut (Kulset, 2018, s. 89).

5.3 Barns medvirkning

Begrepene barns medvirkning og barns medbestemmelse er sentralt for alle som jobber i barnehage, dette er begreper Rammeplanen sier noe om. Rammeplanen (2017) sier at barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Den sier også at alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Rammeplanen (2017) sier at barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Den sier også at barna ikke skal overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta. Og dette må de voksne ivareta (Heger, 2018).

Mine informanter forteller at de lar barna blant annet få velge sanger de har lyst å synge og instrumenter de har lyst å spille på. De tilrettelegger for at barna skal få lov til å medvirke ut fra sitt utviklingsnivå og alder. Barna hos Informant A forteller gjerne selv hvilke instrumenter og sanger de ønsker, mens hos Informant B blir det tilrettelagt på en helt annen måte med tanke på det verbale språket som de fleste av barna ikke har utviklet enda. Hos Informant B får barna trekke dyr utfra en boks som de ønsker å synge om, og trekke sangkort med illustrasjoner, samt at de får trekke instrumentet de har lyst å spille på ut fra en boks. Informant A forteller at barna selv tar initiativ til sanger de har lyst å synge, uten at hun må spørre dem. Informant B forteller at hun er veldig åpen for at barna uttrykker noe underveis og at hun tar tak i det der og da. For henne er det viktig med barnas medvirkning. Hun tilføyer at det er viktig å ta tak i slike impulser med en gang de oppstår.

5.4 Musikk som kommunikasjon- et felles språk

Begge informantene mine mener at musikk er noe som bidrar til et fellesskap der du møtes i musikken og at den kan brukes til å inkludere barn som ikke har så godt språk fra før av. Jeg oppfatter at informantene mine mener at musikk er et universalt språk man forstår på tross av språk- og kulturforskjeller, og at uansett hvor du kommer fra og uansett hvilke begrensninger du har, enten om det er snakk om fysiske eller psykiske begrensninger, språklige begrensninger, etc., kan du kommunisere med andre gjennom musikk.

Musikken kan bidra til en forståelse for hva den andre uttrykker. Jeg tolker det opp mot de yngste barnas kroppslige måte å uttrykke seg på. Barn kan forstå hverandres kroppslige uttrykk i handling, noe Informant B trekker frem et eksempel på. Hun forteller at hun noen ganger ser at barna sitter rundt bordet og at det er et barn som dunker med koppen i bordet og de andre «henger seg på». Hun trekker fram at dette er et musikalsk uttrykk som er viktig å være oppmerksom på og ikke bare se på som bråk, noe en del voksne dessverre gjør. Hun legger til at hun ikke var så oppmerksom på det før hun selv begynte å studere.

Ifølge Sæther (2012) kan man se at musikk er et språk for alle og som foregår i handlingen her og nå. De yngste barna vil ha behov for den musikalske kommunikasjonen, nettopp fordi det ikke er avhengig av de verbale uttrykkene.

Ifølge Angelo og Semundseth (2008) har musikk og språket mange fellestrekk ved at de begge er kommunikative redskaper. Dersom vi ser på de ytre strukturene, ser vi at det finnes en rekke like trekk. Angelo og Semundseth (2008) sier at når vi både snakker og musiserer, ordner vi uttrykkene gjennom musikalske grunnelementer som rytme og dynamikk. De sier videre at «Noen ganger legger vi mer trykk på enkelte ord i en ytring når vi snakker. Og når vi synger og spiller, legger vi mer vekt på enkelte ord enn andre» (Angelo & Semundseth, 2008, s. 97). Tempoet vi bruker i både tale og musikkuttrykk er vesentlig for betydningen. Både når vi snakker og synger er tempoet vi velger viktig for budskapet (Angelo & Semundseth, 2008). Ifølge Kulset (2012), blir musikken her, et godt hjelpemiddel for å bygge opp prosodien.

Sæther (2008) sier at for de minste barna vil språkets betydning ikke bare ligge i hva som sies, men hvordan det sies. «Dette blir tydelig om vi fokuserer på språkets musikalske side og bruk av kroppsspråk» (Sæther, 2008, s. 123). Dette kan begrunne Informantenes svar om bruk av musikk i alle situasjoner. Informant B forteller at hun bruker mye toneleie, spesielt når hun snakker med de yngste barna og at hun opplever at hun når mye mer inn når hun synger.

5.5 Utforskning av musikken- grunnelementene og ferdig innspilt musikk

Når informantene mine snakket om utforskning av musikken, snakket de om de musikalske grunnelementene. Disse er materiale for å komponere musikk, og barnehagebarn bør få bli kjent med disse, da disse erfaringene vil utgjøre et viktig grunnlag for selv å skape musikk der de uttrykker opplevelser, tanker og følelser. De musikalske grunnelementene er lyd og bevegelse, som igjen består av ulike bestanddeler som klang, dynamikk, tonehøyde, rytme, tempo, tekstur og form (Sæther & Angelo, 2016, s. 25-26). Informant A snakket om det å bruke trommer til å utforske dynamikk, samt bruk av andre instrumenter for å utforske klang gjennom å spørre barna om hvilket instrument de kan bruke for å f.eks lage en lys tone. Informant B snakket om å bruke sin egen stemme til å synliggjøre dynamikk og klang. Dynamikk handler om forandringer i lydstyrke, og det kan varieres mellom sterkt og svakt, men også gjennom glidende overganger. Dynamikk er et element som påvirker, og påvirkes av, de andre musikkelementene. Eksperimentering med lyd i forhold til dynamikk gir erfaringer i hvordan dynamikken virker på opplevelsen (Sæther & Angelo, 2016, s. 28). Klang og tonehøyde sier noe om selve lyd kvaliteten i det vi oppfatter. Dette kan vi grovdele i tonehøyde, klangfarge og samklang. Tonene kan både være lyse og mørke, og vi kan gjerne snakke om en skala med toner som varierer fra mørkt til lyst. Tonene består av ulikt antall svingninger som øret kan oppfatte. Hurtige svingninger gir lyse toner, mens mindre hurtige svingninger gir mørke toner (Sæther & Angelo, 2016, s. 26-27).

I tillegg brukte Informant A trommer til å banke antall klapp som det er stavelser i barnas navn, og barna brukte klosser og andre objekter til å leke med rytmen, noe som igjen inspirerte henne til å ta det videre. Rytme er en ordnet rekke av skiftende impulser, der lange og korte toner samt pauser utgjør de viktigste faktorene i rytmeoppfatningen. I tillegg vil betoning, altså et ekstra trykk på tonen, være en betydning for rytmefølelsen. Rytmen kan sies å være selve motoren i musikken (Sæther & Angelo, 2016, s. 33-34). Informant A forteller også at når de har brukt ferdig innspilt musikk, som f.eks Dovregubbens hall, har de også utforsket tempo. Tempo handler om hastigheten i musikken, og motpolene er henholdsvis hurtige og langsomme. Det varieres mellom plutselige og gradvise endringer i tempo. En gradvis økning i tempo skaper ofte spenning, spesielt hvis det kombineres med økende styrke. Barns bevegelse til musikk formes i stor grad ut fra tempo. Tempoet visualiseres og kan føles gjennom bevegelsene (Sæther & Angelo, 2016, s. 36-37).

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan barnehagelæreren bruker musikk i arbeidet med inkludering og medvirkning. Oppgaven er bygd på empiri der jeg har intervjuet barnehagelærere og analysert funn fra intervjuene og kommet med tanker omkring temaet med støtte fra teori. Musikk er viktig i barnehagen og har betydning for barns utvikling på flere områder. Musikkaktiviteter kan gjøre barna tryggere på språk og er med på å skape et sosialt fellesskap. Musikk kan også brukes som pedagogisk virkemiddel for å fremme både kognitive og motoriske ferdigheter. Det kan brukes til å roe ned barna, skape energi hos barn og barn kan få uttrykt følelser gjennom musikken. Barnehagelærerens holdninger er avgjørende for musikkarbeidet som blir lagt opp i barnehagen. Det er barnehagelæreren som har ansvaret for å lede det pedagogiske arbeidet. Holdninger kommer fra egne opplevelser og erfaringer som gjør at pedagogen kan ha både positive og negative erfaringer med musikk. Noen kan ha gode erfaringer med musikk og ønsker å formidle dette til barna, mens andre kan vegre seg for å ha musikksamlinger på grunn av tidligere opplevelser (Angelo, 2012, s. 147). En rekke studier påpeker at det er minimalt med sang i barnehagen, noe som kan begrunnes med for stort fokus på egen stemme og det å måtte spille et instrument. Når barnehagelæreren legger til rette for musikk på en slik måte at alle barna føler de kan delta, og på en måte som virker ufarlig, kan dette gi barna selvtillit til å våge seg utpå og prøve ut nye ting. Hvis barnehagelæreren prøver og feiler sammen med barna har en positiv innstilling til musikk vil dette mest sannsynlig også smitte over på barna.

Dersom jeg hadde intervjuet flere barnehager enn de to jeg gjorde hadde jeg trolig fått et større perspektiv i hvordan flere barnehager jobber med musikk og medvirkning og svaret på problemstillingen kunne mulig tatt en annen vei. På grunn av oppgavens omfang valgte jeg å intervju to barnehager og to barnehagelærere, og dermed har jeg tatt utgangspunkt i det når jeg har besvart problemstillingen.

Litteraturliste

Bøker:

Angelo, E. & Semundseth, M. (2008) Språk og musikk = Sprusikk. I Kibsgaard, S. (Red.) *GLSM i barnehagen*. Universitetsforlaget

Angelo, E. (2012). Hvordan arbeide med musikk? I Sæther, M. & Angelo, E. *Barnet og musikken. Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. (2. utgave) Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk

Kibsgaard, S. & Kanstad, M. (2015). *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv*. Fagbokforlaget

Kjær, A. (2018). *Barn og estetisk praksis: sanser, væren og læring*. Cappelen Damm Akademisk

Kulset, N.B. (2012). *Musikk og andrespråk: Om musikk som verktøy i norskopplæringen av minoritetsspråklige førskolebarn*. Masteravhandling. Institutt for musikk, NTNU

Kulset, N.B. (2018). *Din musikalske kapital*. Universitetsforlaget

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Universitetsforlaget

Sjøvik, P. (2007). *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. Universitetsforlaget

Sæther, M. (2008). Musikk og grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen. I Kibsgaard, S. (Red.) *GLSM i barnehagen*. Universitetsforlaget

Sæther, M. (2012). Hva er musikk? I Sæther, M. & Angelo, E. *Barnet og musikken. Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. (2. utgave) Universitetsforlaget

Sæther, M. & Angelo, E. (2016). *Barnet og musikken: Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. Universitetsforlaget

Artikler:

Morken, I. (2016). *Inkludering*. I O. A. Kvamme, T. Kvernbekk & T. Strand (Red.), *Pedagogiske fenomener: En innføring*. Cappelen Damm Akademisk. (s.165 – 175). 11 s.

Nettsider:

Foreldrepulsen Barnehage (2019, 20.09) *Sang og musikk i barnehagen*. Inforegi. http://www.inforegi.no/prod_bhg/sang-og-musikk-i-barnehagen/

Vandli, L. I. (2021, 21.05). *Inkluderende praksis i barnehagen vs. vurderingsplikt av norskspråklige ferdigheter*. Barnehage.no. <https://www.barnehage.no/sprak/inkluderende-praksis-i-barnehagen-vs-vurderingsplikt-av-norskspraklige-ferdigheter/214620>

Heger, E. (2018, 17.9). *Hva er barns medvirkning?* Barnehage.no. <https://www.barnehage.no/barns-medvirkning-barnehagenett-blogg/hva-er-barns-medvirkning/128873>

Brosjyrer:

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen*

Vedlegg

Intervjuguide

Kan du si noe om din kompetanse i musikkfaget? Hvilken bakgrunn har du?

Hvilket syn har du på musikk og inkludering i barnehagen?

Hvorfor er det viktig for deg å implementere musikkfaget i det pedagogiske arbeidet med barna?

Hvilke kriterier må til for at barna skal få en god opplevelse av å uttrykke seg musikalsk og være deltakende i musikkaktiviteter?

Hvordan vil du beskrive deg selv og din rolle i musikkaktiviteter?

Kan du si noe om hvordan du uttrykker deg musikalsk i samspill med barna?

Engasjerer/inspirerer barna deg i musikkfaget? Kan du si noe om hvordan og hvorfor?

I hvilke sammenhenger eller aktiviteter gjennom dagen/uken bruker du musikkfaget?

Når du skal legge til rette for en musikksamling, hva legger du vekt på da? Hvilke forventninger har du til barna?

Hvilke elementer/metoder tar du i bruk i musikkaktiviteter?

Hvilke sanger og instrumenter velger du? Hvorfor?

Hvordan kommer barnas deltakelse til syne? Er det slik at alle blir hørt, inkludert og får deltatt hver gang?

Kan du fortelle om en musikksamling som har gått bra og en musikksamling som har gått dårlig? Hva tenker du kan være årsaken til dette?

Dersom du har jobbet på både småbarnsavdeling og storbarnsavdeling, hva har da vært de største utfordringene når du har jobbet med inkludering gjennom musikk? Hvordan har du håndtert disse utfordringene?